



Антикорупційні стратегії у публічному управлінні: виклики та перспективи для України

Василь М. Балдинюк  ¹ *

¹ Вінницький національний аграрний університет (Україна). Доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, к. держ. упр., доцент.

* Автор-кореспондент, e-mail: baldynyuk@gmail.com



СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

Дослідницька

отримана:

24 липня 2024 р.

переглянута:

27 серпня 2024 р.

прийнята:

9 вересня 2024 р.

опублікована

онлайн:

30 вересня 2024 р.

Авторське право

© 2024 автора



Цей твір

ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства — Некомерційна 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC 4.0).

DOI: [10.70651/3041-2498/2024.1.03](https://doi.org/10.70651/3041-2498/2024.1.03)

У статті розглядаються публікації вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем формування антикорупційної стратегії у публічному управлінні. Встановлено, що корупція залишається серйозною проблемою для України, впливаючи на управління, економіку і довіру громадян. Євроінтеграційні амбіції та співпраця з міжнародними організаціями роблять боротьбу з корупцією критично важливою для просування до ЄС. Війна створює нові виклики, зокрема у сфері використання ресурсів для відбудови, де прозорість є ключовою. Хоча створені НАБУ, САП та ВАКС, їх ефективність обговорюється, однак корупція продовжує існувати в закупівлях, податках і правосудді. Антикорупційні стратегії повинні зміцнити інституції та підвищити прозорість процесів. Проведено аналіз існуючих антикорупційних заходів в Україні та їх відповідність міжнародним стандартам. На основі емпіричного опрацювання міжнародних стандартів, українського законодавства, документів офіційних антикорупційних установ України досліджено основні позиції інституційної та правової бази, яка регулює боротьбу з корупцією, зокрема механізмів контролю, звітності та прозорості та визначено ключові виклики, які заважають ефективній реалізації антикорупційних політик у державному секторі. Вивчення кращих міжнародних практик у боротьбі з корупцією дозволило сформулювати основні напрямки їх адаптації та можливого впровадження в Україні. Для формування ефективно антикорупційної стратегії України в сучасних умовах необхідно створити онлайн-платформи для доступу до даних про закупівлі та ухвалення рішень, вдосконалити захист осіб, які повідомляють про корупцію, і прискорити судову реформу. Встановлено важливість автоматизації контролю доходів і витрат, переведення адміністративних послуг у цифровий формат, спрощення видачі документів, залучення громадян до боротьби з корупцією через моніторинг і посилення співпраці з міжнародними організаціями (GRECO, Transparency International, OESR). Для комплексного підходу до боротьби з корупцією необхідним є регулярне навчання державних службовців та впровадження антикорупційної культури в освітні програми.



КЛЮЧОВІ СЛОВА

корупція, громадськість, антикорупційні заходи, публічне управління, громадський моніторинг, електронне судочинство.



e-ISSN 3041-2498

Public Management and Policy

<https://www.eu-scientists.com/index.php/pmap>



Anti-corruption strategies in public administration: Challenges and prospects for Ukraine



Vasyl Baldynyuk  ¹*

¹ Vinnytsia National Agrarian University (Ukraine). Associate Professor of the Department of Administrative Management and Alternative Energy Sources, in Public Administration, Associate Professor.

* **Corresponding Author**, e-mail: baldynyuk@gmail.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

Received:

24 July 2024

Revised:

27 August 2024

Accepted:

9 September 2024

Published online:

30 September 2024

Copyright © 2024 by author



This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

DOI: [10.70651/3041-2498/2024.1.03](https://doi.org/10.70651/3041-2498/2024.1.03)

The article reviews the publications of domestic and foreign scholars on the problems of forming an anti-corruption strategy in public administration. It is established that corruption remains a serious problem for Ukraine, affecting governance, economy and public confidence. European integration ambitions and cooperation with international organizations make the fight against corruption critical to progress towards the EU. The war creates new challenges, particularly in the use of resources for reconstruction, where transparency is key. Although the NABU, SAPO, and HACC have been established and their effectiveness is debated, corruption continues to exist in procurement, taxation, and justice. Anti-corruption strategies should strengthen institutions and increase transparency. The article analyzes the existing anti-corruption measures in Ukrainian and their compliance with international standards. Based on an empirical study of international standards, Ukrainian legislation, and documents of official anti-corruption institutions of Ukraine, the main positions of the institutional and legal framework governing the fight against corruption, including control, reporting and transparency mechanisms, are investigated and key challenges that impede the effective implementation of anti-corruption policies in the public sector are identified. The study of the best international practices in the fight against corruption allowed us to formulate the main directions of their adaptation and possible implementation in Ukrainian. In order to formulate an effective anti-corruption strategy for Ukraine in the current environment, it is necessary to create online platforms for access to procurement and decision-making data, improve the protection of whistleblowers, and accelerate judicial reform. The importance of automating the control of revenues and expenditures, digitizing administrative services, simplifying the issuance of documents, involving citizens in the fight against corruption through monitoring and strengthening cooperation with international organizations (GRECO, Transparency International, OECD) is established. A comprehensive approach to combating corruption requires regular training of civil servants and the introduction of anti-corruption culture into educational programs.



KEYWORDS

corruption, public, anti-corruption measures, public administration, public monitoring, electronic justice.

1. Вступ

Корупція залишається одним із ключових викликів для розвитку України, негативно впливаючи на державне управління, економіку, репутацію та довіру громадян. Євроінтеграційні прагнення та співпраця з міжнародними організаціями роблять боротьбу з корупцією критично важливою для отримання допомоги та просування до членства в ЄС. Війна створила нові виклики, зокрема щодо використання ресурсів для відбудови, де прозорість є ключовою. Незважаючи на створення НАБУ, САП та ВАКС, їх ефективність обговорюється, а корупція залишається проблемою у багатьох сферах управління. Основні ризики зосереджені в закупівлях, податках та правосудді. Антикорупційні стратегії мають зміцнити інституції та підвищити прозорість процесів.

2. Огляд літературних джерел

Повсюдна корупція викликає інтерес у науковців, практиків та активістів. Політична воля є ключовою для успіху антикорупційних реформ, але мало відомо, чому вона виникає або не виникає. Нині багато наукових установ присвячують свої дослідження вивченню даної проблематики. Дослідження науковців Інституту якості державного управління аналізує політичну волю щодо антикорупційної політики місцевих органів влади (МОВ). Проект відповідає на питання: чому одні ОМВ активно борються з корупцією, а інші ні? Фахівці вважають, що Україна є ідеальним середовищем через регіональні відмінності та поточні антикорупційні зусилля [10].

Комаров М. відмічає, що головною відмінністю між антикорупційним законодавством України та ЄС виступає інституційна структура. Автор відмічає, що в Україні діють органи, такі як НАБУ та НАЗК, але їм бракує незалежності та ресурсів. Тому потрібно забезпечити фінансування і підготовку кадрів для їх ефективної роботи, а механізми прозорості та підзвітності, які добре розвинені в ЄС, в Україні потребують вдосконалення. Попри прогрес у гармонізації законодавства, важливо забезпечити політичну підтримку для незалежності антикорупційних органів. Співпраця з ЄС та впровадження європейських практик є ключовими для зміцнення інститутів і боротьби з корупцією [7].

Матвеєнко І. та Маланчук О. підкреслюють важливість національної антикорупційної політики в контексті євроінтеграції, висвітлюють основні причини низької ефективності антикорупційних заходів у місцевих органах влади, зокрема, через незавершене реформування центральної влади. Автори наголошують на відсутності кадрових й інституційних механізмів для реалізації антикорупційних програм та недостатніх експертних можливостях для оцінки корупційних ризиків. Запропоновано вдосконалити кадрові та інституційні механізми й ухвалити стратегічний документ для ефективної протидії корупції [13].

Аналітичне дослідження Трещова М. М. показує, що за останнє десятиліття в Україні не відбулося значних покращень у боротьбі з корупцією. Зміни в антикорупційній політиці здебільшого були декларативними через суспільний договір між політиками, громадянами та бізнесом щодо толерантного сприйняття корупції. Однак, під тиском західних демократій та завдяки євроінтеграційним прагненням України можна очікувати на підвищення ефективності антикорупційної політики [11].

В 2020 р. в Україні набрала чинності «Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки», мета якої полягає в зменшенні рівня корупції в країні шляхом створення ефективної системи запобігання, виявлення та протидії корупції. Це передбачає реформування інституцій, забезпечення прозорості державного управління, підвищення підзвітності посадовців, а також зміцнення механізмів правосуддя і громадського контролю. Стратегія спрямована на усунення системних корупційних практик та покращення довіри громадян до державних інституцій [2].

Вчені Королівського інституту міжнародних відносин (Chatham House – Англія) Лаф Я., Дубровський В. відмічають, що починаючи з 2014 р. Україна провела значні антикорупційні реформи, досягнувши успіху в обмеженні можливостей для корупції, проте недостатньо заходів у покаранні корумпованих чиновників. На їх думку, корупція є наслідком слабого управління, і для прориву потрібна відкритість політичної системи, конкуренція та надійні інституції. До успіхів вони відносять реформи в «Нафтогазі», банківській системі, поліції, державних закупівлях і децентралізації. Однак, зауважують, що бракує прогресу у митниці, дерегуляції,

приватизації та судовій реформі, а антикорупційні заходи будуть ефективні лише у рамках комплексної стратегії, яка зменшить простір для корупції та розширить конкуренцію [9].

У публікації Кравцова С., Оробець К., Шишпанової Н та ін. проаналізовано динаміку протидії корупції в Україні в умовах війни, розглянуто основні виклики, досягнення та шляхи їх подолання. Автори досліджують реформи у різних секторах та наголошують на економічних ефектах антикорупційних заходів. Серед ключових досягнень: організаційні, інституційні та правові зміни, покращення корпоративного управління на державних підприємствах, цифровізація органів влади для підвищення прозорості й підзвітності. Цифровізація стала важливим інструментом боротьби з корупцією, зокрема в оподаткуванні, закупівлях та судовій системі, що сприяє відновленню та післявоєнній відбудові України [8].

Німецький дослідник Валь Т. зазначає, що опитування є важливим джерелом інформації для Європейської Комісії для подальшого розвитку законодавства ЄС та інших країн світу для розроблення дієвих заходів проти корупції [15]. Індійські вчені сформували збірник найкращих практик щодо боротьби з корупцією, де викладено основні рекомендації щодо передового досвіду в різних країнах світу [3].

Однак, незважаючи на таку кількість публікацій, існує потреба постійного моніторингу викликів та загроз у сфері публічного управління та вдосконалення антикорупційних заходів в умовах сучасних українських реалій.

3. Постановка завдання

Метою даного дослідження є всебічний аналіз існуючих антикорупційних стратегій у сфері публічного управління та виявлення основних викликів та перспектив їх впровадження й удосконалення в умовах української реальності. Це дослідження спрямоване на підтримку реформ у сфері публічного управління і підвищення рівня прозорості, відповідальності та доброчесності в державних інституціях України.

4. Методи та матеріали

Основними джерелами інформації для дослідження виступили наукові роботи вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері антикорупційної політики в публічному управлінні, офіційні, міжнародні стандарти, нормативно-правові акти України та власні спостереження автора. Методологія дослідження охоплює аналітичне опрацювання наукової та науково-популярної літератури, офіційних документів, власні спостереження, синтез понятійних визначень, системний аналіз даних, а також формулювання висновків і рекомендацій.

5. Результати та обговорення

Аналіз існуючих антикорупційних заходів в Україні та їх відповідність міжнародним стандартам є важливою складовою розуміння ефективності національної антикорупційної політики та визначення шляхів її вдосконалення. Україна за останні роки зробила значні кроки у напрямку боротьби з корупцією, зокрема завдяки реформам після Революції Гідності (2014 р.). До ключових антикорупційних заходів слід віднести створення:

- Національного антикорупційного бюро України (НАБУ). НАБУ відповідає за розслідування корупційних злочинів високопосадовців, забезпечуючи незалежність та прозорість розслідувань;

- Вищого антикорупційного суду (ВАКС), який розглядає справи щодо корупції на високому рівні. Його функціонування є критично важливим для притягнення до відповідальності за корупційні правопорушення;

- Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК), яке розробляє та контролює впровадження антикорупційної політики, проводить моніторинг державних службовців щодо конфлікту інтересів та майнових декларацій;

- Системи електронного декларування, яке здійснює впровадження обов'язкового декларування майна, доходів та витрат для державних службовців та має на меті забезпечити більшу прозорість та підзвітність чиновників.

- Система електронних державних закупівель ProZorro, яка значно знизила рівень корупційних ризиків в державних закупівлях.

Україна прагне дотримуватися міжнародних антикорупційних стандартів, включаючи рекомендації таких організацій, як ООН, ЄС, Група держав проти корупції (GRECO), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та Transparency International. Розглянемо основні міжнародні антикорупційні стандарти, яким має відповідати антикорупційна політика в Україні (рис. 1).

Конвенція ООН проти корупції (UNCAC) - ратифікована в Україні в 2006 р.	<ul style="list-style-type: none"> • встановлює міжнародні норми для попередження корупції, правоохоронної діяльності, міжнародного співробітництва та повернення активів
Антикорупційна програма ЄС	<ul style="list-style-type: none"> • вимагає прозорих процесів, незалежних органів боротьби з корупцією, а також наявності ефективних механізмів контролю та притягнення до відповідальності.
GRECO	<ul style="list-style-type: none"> • регулярно оцінює стан боротьби з корупцією в країнах-учасницях і надає рекомендації. Україна регулярно отримує рекомендації щодо покращення системи запобігання корупції, які спрямовані на зміцнення незалежності антикорупційних органів та підвищення їхньої ефективності
ОЕСР та Європейський Союз	<ul style="list-style-type: none"> • оцінюють прогрес України у сфері боротьби з корупцією через спеціальні програми, як-от Міжнародна антикорупційна ініціатива (ІАС)
Конвенція Ради Європи про кримінальну відповідальність за корупцію	<ul style="list-style-type: none"> • є важливим міжнародним документом, спрямованим на боротьбу з корупцією в Європі. Її головною метою є створення спільних правових рамок для країн-членів Ради Європи та інших держав для криміналізації корупційних дій.

Рис. 1. Основні міжнародні антикорупційні стандарти

Джерело: сформовано автором за даними [3; 4; 5; 12; 14; 15].

Процес адаптації антикорупційної політики України до міжнародних стандартів у сучасних умовах ускладнюється рядом чинників. Війна та політичні кризи в Україні створюють середовище невизначеності і нестабільності, що ускладнює проведення і підтримку довготривалих антикорупційних реформ. Конфлікти можуть відволікати ресурси та увагу від антикорупційних заходів. Глибоко вкорінена корупція і культурні особливості, які толерують або навіть підтримують корупційні практики, перешкоджають ефективному впровадженню нових стандартів. Інституційні слабкості та недостатня кваліфікація кадрів також уповільнюють реформи.

Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як ООН, ЄС, GRECO та ОЕСР, щоб відповідати міжнародним стандартам антикорупційної політики. Важливою частиною антикорупційної стратегії є міжнародна співпраця у сфері повернення активів, що було незаконно виведене за кордон, та адаптація найкращих міжнародних практик [5; 14].

Проблеми з незалежністю антикорупційних органів, політичний вплив та недостатнє фінансування обмежують їхню здатність ефективно виконувати свої функції. Обмежене фінансування антикорупційних органів і проектів заважає їхньому ефективному функціонуванню. Брак ресурсів також негативно впливає на можливості для розслідувань і судових процесів. Олігархи і бізнес-групи, які мають значний вплив на політичні і економічні процеси в Україні, можуть перешкоджати реальним змінам і підтримувати корупційні практики для захисту своїх інтересів. Недостатня прозорість у державних витратах та недостатній контроль над державними закупівлями і фінансами ускладнюють боротьбу з корупцією. Необхідно вдосконалювати системи моніторингу та контролю.

Отже, відповідність міжнародним стандартам потребує активної співпраці з міжнародними організаціями та іншими державами. Складнощі у виконанні міжнародних

зобов'язань можуть виникати через юридичні та організаційні бар'єри. Проблеми з імплементацією антикорупційних законів і реформ на місцевому рівні через нерегулярне застосування нових норм і відсутність необхідних механізмів також гальмують процес. Виділимо основні виклики та перспективи формування антикорупційної політики в Україні згідно міжнародних стандартів (рис. 2).

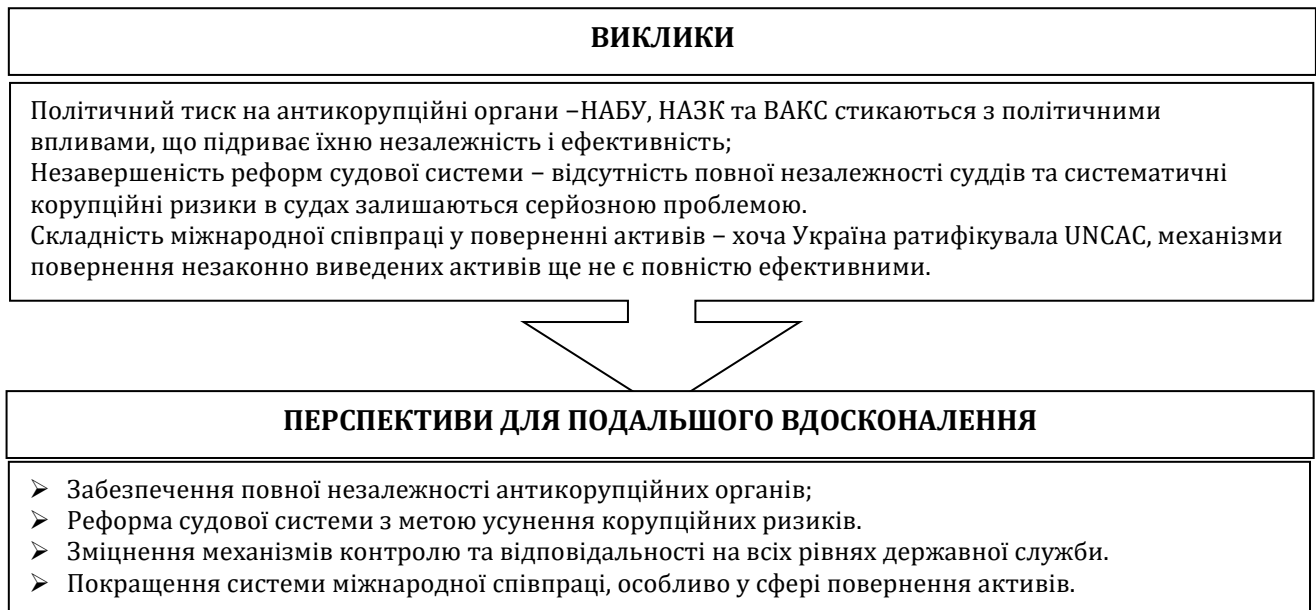


Рис. 2. Основні виклики та перспективи формування антикорупційної політики в Україні згідно міжнародних стандартів

Джерело: сформовано авторами.

Отже, низький рівень довіри до суб'єктів публічної політики демонструє відсутність сильних та стійких зв'язків між владою та суспільством в процесі відтворення публічних рішень. Але це обумовлено не тільки певними проблемами комунікації між органами влади, але й та слабою інституційною організацією громадянського суспільства. Індекс сталості розвитку організацій громадянського суспільства демонструє наявність певних проблем з його інституалізацією (табл. 1).

Таблиця 1. Основні нормативні акти забезпечення відповідальності державних службовців та посадових осіб для запобігання і протидії корупції

Законодавча база	Основні положення
Закон України «Про запобігання корупції» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Закон визначає: суб'єктів, відповідальних за запобігання корупції (державні службовці, депутати, посадові особи державних підприємств тощо); обов'язки державних службовців щодо запобігання конфлікту інтересів та інших корупційних ризиків; вимоги щодо декларування майна та доходів державними службовцями; механізми захисту викривачів корупції*, включаючи їхню правову підтримку та захист від переслідувань.
Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Цей закон визначає правовий статус, функції та повноваження НАБУ як незалежного органу, що займається розслідуванням корупційних злочинів, вчинених високопосадовцями. Основна мета НАБУ – розслідувати корупційні справи серед вищих державних службовців та повернення вкрадених активів.
Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» (ВАКС) [Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Цей закон встановлює функції ВАКС, який розглядає справи, пов'язані з корупційними злочинами. Суд є спеціалізованим органом, який відповідає за ефективний та швидкий розгляд корупційних справ, що стосуються високопосадовців.

Законодавство України встановлює механізми врегулювання конфлікту інтересів для державних службовців. Державні органи зобов'язані впроваджувати процедури для виявлення

та запобігання конфліктам інтересів, а також розробляти внутрішні механізми контролю та звітності для запобігання корупції на місцях.

Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) виконує функції з контролю за дотриманням антикорупційного законодавства. Дане агентство визначає повноваження агентства щодо: перевірки декларацій про майно та доходи державних службовців; контролю за дотриманням вимог щодо конфлікту інтересів; моніторингу фінансування політичних партій та виборчих кампаній. Інституційною базою антикорупційної політики в публічному менеджменті України виступають НАБУ, НАЗК, ВАКС та САП (рис. 3).

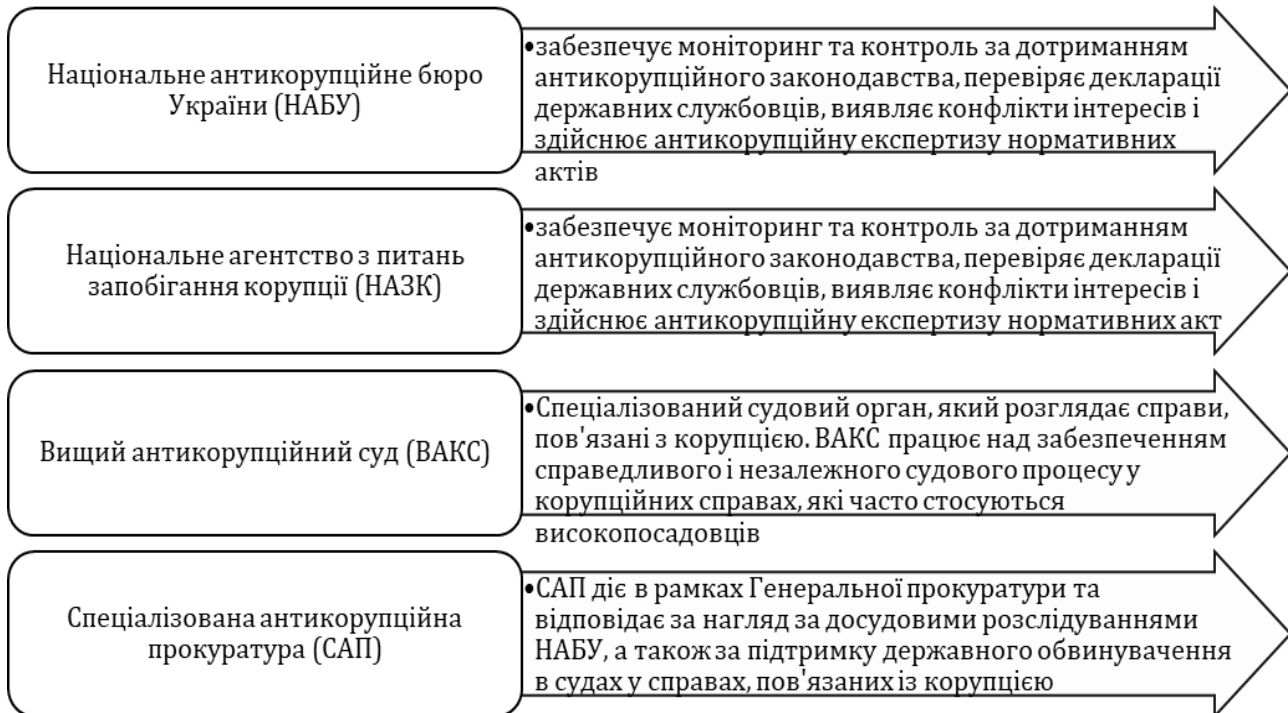


Рис. 3. Інституційна база антикорупційної політики в публічному менеджменті в Україні

Джерело: сформовано авторами.

НАБУ є центральним органом у системі боротьби з корупцією на найвищих рівнях влади, яке розслідує корупційні правопорушення, вчинені посадовими особами вищих рівнів (міністри, народні депутати, керівники державних підприємств тощо). НАБУ здійснює незалежні розслідування та співпрацює з іншими правоохоронними органами, а також міжнародними партнерами.

З 2016 року в Україні запроваджена система електронного декларування майна та доходів державних службовців. Всі посадові особи зобов'язані подавати щорічні декларації, в яких зазначають своє майно, доходи, витрати та фінансові зобов'язання. НАЗК проводить перевірку цих декларацій для виявлення невідповідностей і можливих випадків незаконного збагачення. Електронна форма здійснення державних закупівель проваджується через платформу ProZorro, яка забезпечує прозорість і конкуренцію в державному секторі. Впровадження цієї системи дозволило значно знизити рівень корупції у сфері державних закупівель і підвищити довіру суспільства до цих процесів.

Фінансування політичних партій та виборчих кампаній підлягає суворому контролю з боку НАЗК. Політичні партії зобов'язані подавати регулярні звіти про свої фінансові операції, що підвищує прозорість їхньої діяльності та зменшує можливість залучення тіньових коштів.

Українська правова та інституційна база, що регулює боротьбу з корупцією, охоплює широкий спектр механізмів контролю, звітності та прозорості. Однак для досягнення повної ефективності цих інструментів необхідне подальше зміцнення незалежності антикорупційних органів, судової системи, а також активізація міжнародної співпраці.

Адаптація найкращих міжнародних практик у боротьбі з корупцією є важливим елементом для покращення антикорупційних заходів в Україні. Розвинуті країни з успішними

антикорупційними програмами пропонують ефективні стратегії та механізми, які можуть бути корисними для України.

Розглянемо найкращі міжнародні практики, їх адаптація та можливе впровадження (табл. 2).

Таблиця 2. Крайні міжнародні практики у боротьбі з корупцією, їх адаптація та можливість впровадження в Україні

Міжнародна практика	Адаптація в Україні
Прозорість та відкритість урядової діяльності	
У багатьох країнах, таких як Швеція та Данія, урядові процеси та прийняття рішень є максимально відкритими. Суспільство має доступ до інформації про державні закупівлі, бюджети, контракти та інші фінансові операції через електронні платформи. Такі системи забезпечують контроль громадськості за діями державних органів і мінімізують можливість корупції.	Впровадження системи електронних державних закупівель ProZorro стало успішним кроком для підвищення прозорості, але її можна вдосконалювати, розширюючи її використання у всіх сферах державного управління, включаючи державні підприємства, та збільшуючи контроль за виконанням контрактів. Варто також поширити доступ до відкритих баз даних щодо державного майна, ліцензій та дозволів.
Незалежні антикорупційні органи	
У Гонконзі, Антикорупційна комісія (ICAC) є незалежною та потужною установою, яка має широкі повноваження для розслідування корупції. ICAC працює за трьома напрямками: розслідування корупційних злочинів, запобігання корупції та виховання громадян щодо антикорупційних норм. Їх незалежність гарантується фінансуванням та повноваженнями, які не підпорядковуються політичному впливу.	Незалежність НАБУ, НАЗК і Вищого антикорупційного суду потребує подальшого зміцнення. Слід забезпечити стабільне фінансування цих органів і зменшити політичний вплив, щоб вони могли діяти автономно. Крім того, важливо посилити співпрацю між антикорупційними органами для ефективнішого розслідування корупційних злочинів.
Захист викривачів корупції	
У США існує законодавство, яке забезпечує надійний захист для викривачів корупції. Зокрема, Закон про захист викривачів (Whistleblower Protection Act) гарантує правову охорону, фінансові винагороди та захист від переслідувань для осіб, які повідомляють про корупційні злочини. В результаті викривачі активно співпрацюють з владою для викриття корупційних схем.	Хоча Україна має законодавчі основи для захисту викривачів, вони часто не діють на практиці. Потрібно посилити юридичний захист викривачів, надати їм додаткові гарантії безпеки, запровадити анонімні механізми повідомлення про корупцію та забезпечити фінансові винагороди за допомогою у виявленні корупційних злочинів.
Профілактика корупції через навчання та підвищення обізнаності	
У Сінгапурі велика увага приділяється антикорупційному навчанню державних службовців. Програми навчання включають семінари, тренінги та обов'язкові курси для всіх державних посадовців щодо етичних стандартів та боротьби з корупцією.	Україні необхідно впровадити системні програми підготовки для всіх державних службовців, особливо тих, хто займає керівні посади. Такі програми повинні включати навчання з етики, прав людини та антикорупційної політики. Крім того, потрібно стимулювати співпрацю з громадянським суспільством та медіа для підвищення рівня обізнаності громадян щодо наслідків корупції та способів її подолання.
Ефективна судова система та спеціалізовані суди	
У Нідерландах і Великій Британії діють спеціалізовані суди, що розглядають корупційні справи. Це гарантує швидкий та якісний розгляд таких справ, зменшуючи можливість затягування або впливу на процес ззовні.	Вищий антикорупційний суд (ВАКС) вже працює в Україні, але його ефективність можна покращити шляхом зміцнення незалежності суддів та забезпечення достатніх ресурсів. Важливо продовжувати реформування всієї судової системи для забезпечення прозорого та неупередженого правосуддя у корупційних справах.
Міжнародна співпраця та обмін інформацією	
Європейські країни активно співпрацюють у сфері обміну інформацією щодо боротьби з корупцією через такі організації, як ОЕСР та GRECO. Це дозволяє швидше виявляти транснаціональні корупційні схеми та відслідковувати незаконно виведені активи.	Україні необхідно активізувати свою міжнародну співпрацю в антикорупційній сфері, зокрема через укладання угод з іншими країнами про взаємну допомогу у розслідуванні корупційних злочинів та поверненні активів. Важливо забезпечити ефективний обмін інформацією з іноземними антикорупційними органами та фінансовими установами.
Прозорість фінансування політичних партій	
У країнах, таких як Німеччина та Канада, існує суворий контроль за фінансуванням політичних партій, що включає вимогу до повної прозорості фінансових операцій, перевірку джерел фінансування та обмеження на розмір внесків.	Україні необхідно посилити контроль за фінансуванням політичних партій і забезпечити прозорість фінансових потоків під час виборчих кампаній. Це включає підвищення ролі НАЗК у контролі за фінансовими звітами політичних партій та запровадження жорсткіших санкцій за порушення правил фінансування.

Джерело: розроблено авторами за даними [2; 6; 19; 20].

Для гарантії незалежного фінансування для НАБУ, НАЗК, САП та ВАКС. фінансування повинно бути захищене від політичного тиску та бути достатнім для виконання поставлених завдань. Необхідно розробити прозорі та незалежні механізми відбору, з урахуванням міжнародних стандартів та рекомендацій. Система державних закупівель ProZorro вже показала свою ефективність, проте варто поширити її використання на більшу кількість державних процесів, таких як управління державним майном, тендерні процедури на місцевому рівні та процеси ліцензування. Слід створити онлайн-платформи, які нададуть громадянам доступ до даних щодо державних закупівель, фінансових операцій, тендерів, та процесів ухвалення рішень в органах влади. Важливо вдосконалити механізми захисту осіб, які повідомляють про корупцію, включаючи правову підтримку, захист від репресій і можливість анонімного повідомлення та запровадити фінансові винагороди для громадян, які допомагають виявляти та розслідувати корупційні злочини через прискорення судової реформи з метою підвищення прозорості та ефективності роботи судів та забезпечення незалежності ВАКС через спеціальні механізми відбору суддів, які гарантуватимуть об'єктивність і відсутність політичного впливу; впровадження електронного судочинства для прискорення розгляду справ та зменшення ризиків корупційного впливу через особистий контакт учасників процесу з суддями. Необхідно вдосконалити механізм автоматичного контролю, включаючи алгоритми перевірки реальних доходів та витрат та запровадити дієві покарання для державних службовців, які не подають декларації, вказують неправдиві дані або не можуть пояснити джерела своїх доходів.

Для зменшення контактів громадян з державними службовцями та зниження ризику хабарництва необхідне максимальне переведення адміністративних послуг у цифровий формат через системи (зокрема, Дія). Спрощення процедур видачі дозволів, ліцензій та інших державних документів з мінімізацією кількості інстанцій для прийняття управлінських рішень та створення громадських наглядових рад при державних органах та установах, забезпечить моніторинг процесів та прийняття рішень.

Слід залучати громадян до процесів боротьби з корупцією через програми громадського моніторингу, зокрема онлайн-платформи для повідомлення про корупційні порушення та моніторинг виконання державних контрактів. Важливим напрямом є посилення співпраці з міжнародними антикорупційними організаціями, такими як GRECO, Transparency International та ОЕСР. Ефективним є укладання двосторонніх угод з іншими країнами щодо обміну інформацією та спільного розслідування корупційних злочинів, особливо у сфері транснаціональних корупційних схем та регулярне навчання державних службовців щодо етичних стандартів, антикорупційної політики та методів запобігання корупції та впровадження курсів з антикорупційної культури в освітні програми для студентів, особливо в юридичних, економічних та управлінських дисциплінах.

Ці заходи сприятимуть створенню комплексної та ефективної системи боротьби з корупцією, підвищенню прозорості, підзвітності та незалежності антикорупційних інституцій, а також залученню громадськості до процесів контролю. Впровадження цих реформ допоможе забезпечити ефективне функціонування державного управління та знизить рівень корупції в Україні.

6. Висновки

У результаті дослідження встановлено, що основний виклик для антикорупційної політики України – забезпечення незалежності антикорупційних органів (НАБУ, НАЗК, САП, ВАКС) через захищене фінансування і прозорі механізми відбору. Система ProZorro, хоч і ефективна, потребує розширення на управління державним майном і місцеві тендери. Необхідно створити онлайн-платформи для доступу до даних про державні закупівлі та ухвалення рішень, вдосконалити захист осіб, які повідомляють про корупцію, та прискорити судову реформу. Важливо автоматизувати контроль за доходами та витратами, перевести адміністративні послуги у цифровий формат через системи як «Дія», і спростити процедури видачі документів. Залучення громадян до боротьби з корупцією через громадський моніторинг та посилення співпраці з міжнародними організаціями (GRECO, Transparency International, ОЕСР) також є ключовими аспектами. Регулярне навчання державних службовців та впровадження антикорупційної культури в освітні програми є необхідними для комплексного підходу до боротьби з корупцією.

References

1. EUACI. (2024) 5 years of the High Anti-Corruption Court: from idea to capacity – European Union Anti-Corruption Initiative. <https://euaci.eu>
2. NACPU. (2020) *Anti-Corruption Strategy for 2021-2025*. National Agency on Corruption Prevention Ukraine. <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Anti-corruption-Strategy-for-2021-2025.pdf>
3. BIG. (2024) Best Practices Compendium on Anti-Corruption: “Strengthening Transparency, Accountability and Value-based Healthcare in India. *Basel Institute on Governance*. <https://baselgovernance.org/publications/best-practices-compendium-anti-corruption-strengthening-transparency-accountability>
4. MHA (2024) EU network against corruption. *Migration and Home Affairs*. https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/eu-network-against-corruption_en
5. EU. (2023) Handbook of good practices in the fight against corruption. *Publications Office of the EU*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/df1a5278-ac18-11ed-b508-01aa75ed71a1>
6. HA. (2024) Integrity and Anti-Corruption. *The Hague Academy*. <http://surl.li/owkzaj>
7. Komarov, M. (2024) Comparative analysis of anti-corruption legislation of Ukraine and eu countries: implementation and adaptation of best practices. *Modern Scientific Journal*, 4(2), 50–56. <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2024-4-7>
8. Kravtsov, S., Orobets, K., Shyshpanova, N., Vovchenko, O., & Berezovska-Chmil, O. (2024) Progress and Challenges in Combating Corruption in Ukrainian: Pathways Forward. *Journal of Strategic Security*, 17(2), 28–43. <https://doi.org/10.5038/1944-0472.17.2.2223> (in Ukrainian)
9. Lough, J., & Dubrovskiy, V. (2019). Are Ukraine’s Anti-Corruption Reforms Working? *The Royal Institute of International Affairs*. https://euaci.eu/assets/userfiles/resources/2019-03-05-Are_Ukraines_Anti-corruption_Reforms_Working_EN.pdf
10. QGI. (2021) Opening the black box of political will: Local public authorities and anti-corruption efforts in Ukrainian. *The Quality of Government Institute*. https://acrec.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/Research_design_proposal_fin.pdf (in Ukrainian)
11. Treshchov, M. (2023) State and prospects of anti-corruption policy implementation in Ukrainian: Comparative Analysis. *Scientific Bulletin of Flight Academy. Section: Economics, Management and Law*, (8), 48–56. <https://doi.org/10.33251/2707-8620-2023-8-48-56> (in Ukrainian)
12. UN. (2004) United Nations convention against corruption. *United Nations New York*, https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf
13. Matvieienko, I., & Malanchuk, O. (2022). *Vdoskonalennia antykoruptsiinykh zakhodiv na terytorialnomu rivni: vyklyky ta perspektyvy* [Improving anti-corruption measures at the territorial level: Challenges and prospects]. *Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia*, (26), 83–89. <http://taais.oridu.odessa.ua/article/view/239030> (in Ukrainian)
14. GRECO. (2023) Anti-corruption trend, challenges and good practices in Europe & the United States of America. Group of states against corruption. *24th General Actavite Peaport*. <https://rm.coe.int/general-activity-report-2023-greco-060424-gbr-web/1680afd7f2>
15. Wahl, T. (2022) New surveys on citizens’ and businesses’ perception of corruption in the EU. *EUCRIM*. <https://eucrim.eu/news/new-surveys-on-citizens-and-businesses-perception-of-corruption-in-the-eu>
16. Law of Ukraine on Prevention of Corruption No. 1700-VII (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (in Ukrainian)
17. Law of Ukraine On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine No. 1698-VII (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (in Ukrainian)
18. Law of Ukraine on the High Anti-Corruption Court No. 2447-VIII (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text> (in Ukrainian)
19. NAZK. (2024). Pro Natsionalne ahentstvo z pytan zapobihannia koruptsii [On the National Agency for the Prevention of Corruption]. <https://nazk.gov.ua/uk/pro-nazk> (in Ukrainian)
20. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On Approval of the State Anti-Corruption Programme for 2023–2025 No. 220 (2023). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-п#Text> (in Ukrainian)